UUTTA
TEKSTIILI-
TIETOA

PMK
finncotton

UUTTA TEKSTIILITIETOA

Uusien kuitujen ja viimeistysmenetelmien ansiosta vaatetuksemme on muuttunut yhä monipuolisemmaksi ja käytännöllisemmäksi viime vuosina. Myös sisustustekstiiliuutuudet tarjoavat entistäkin vaihtelevampia ja käyttökelpoisempia ratkaisumahdollisuuksia sisustuspulmiin. Alan teknisen kehityksen mukana on kasvanut myös tarve saada entistä enemmän tietoja sekä kankaiden rakenteesta ja ominaisuuksista että niiden oikeista hoitotavoista.

Kirjanen Uutta tekstiilitietoa kuuluu opaskirjasarjaan, jossa aikaisemmin ovat ilmestyneet Pientä tekstiilitietoa ja Pientä lakanatietoa. Kirjanen sisältää selostuksen PMK:n kankaissa käytettävistä raaka-aineista ja viimeistelymenetelmistä. Keskeinen osa on annettu kankaiden hoito-, pesu- ja ompeluohjeille. Lisäksi selvitetään, miten pesu- ja silitysläpötilan määrittäminen käy pakkaetiketin värin perusteella.

MIKÄ ON PMK?

Kirjainyhdistelmä PMK merkitsee Puuvillatehtaitten Myyntikonttoria — puuvillatehtaitten yhteistä myyntijärjestöä ja keskusvarastoa, jonka kautta kuuden suuren suomalaisen puuvillatehtaan tuotteet kulkevat kotimaan markkinoille. PMK ei siis ole tehdas, kuten joskus luullaan, vaan markkinointielin. PMK aloitti toimintansa vuoden 1933 alussa. Tampereelle se siirtyi vuonna 1938.

Kuusi tehdasta PMK:n takana

Nykyään PMK huolehtii kuuden tehtaan markkinoinnista. Nämä ovat
— Oy Finlayson-Forssa Ab, Tampere; tehtaat Tampereella (perustettu 1820), Forssassa (1847) ja Vaasassa (1857)
— Porin Puuvilla Oy, Pori (1898)
— Oy Tampella Ab, Lapinniemen Puuvillatehdas, Tampere (1897) ja
— Barker-Littoinen Oy, Puuvillatehdas, Turku (1843).

Puuvillateollisuuden työntekijöiden määrä on nykyisin n. 7100: näistä naisia 65 %. Toimihenkilöitä on n. 750, joista naisia kolmannes.

Vilkasta vientiä

Tehtaiden puuvillasta tai katkokuidusta valmistetut tuotteet merkkinoidaan kotimaassa PMK-merkkisinä. Aivan viime vuosina on markkinoiden kansainvälisyyttä ajatellen ryhdytty käyttämään nimeä PMK/Finncotton.

Tehtaiden vienti on jo nyt 30 % koko tuotannosta. Tehtaiden pitkälle jalostettuja tuotteita viedään etenkin Skandinaviaan, mutta myös muihin maihin aina Australiaa ja Yhdysvaltoja myöten. Kukin tehdas hoitaa vientitoimintansa täysin itsenäisesti.

PMK tänään

PMK toimii etupäässä tekstiilialan tukku- ja vähittäiskaupan sekä laajenevan valmisvaateteollisuuden parissa. PMK palvelee myös kuluttajia monin eri tavoin. Suoraan kuluttajiin kohdistuva palvelutoiminta käsittää lehti-ilmoittelun ohella informatiivista julkaisutoimintaa, kouluille ja naisjärjestöille toimitettua koulutusmateriaalia, tavaraselostetoimintaa, lehdistöpalvelua ja erityyppisiä näyttelyitä.

PMK:n näyttelyhalli

PMK:n pysyvä näyttely toimii Helsingissä. Näyttelyhallin noin kolmen viikon väliajoin vaihtuvissa näyttelyissä esitellään ajankohtaisia PMK-artikkeleita, joita usein täydentävät valmisvaateteollisuuden ja muiden alojen valmiit tuotteet. Lisäksi näyttelyhallin henkilökunta tarjoaa pätevää opastusta ja ostopalvelua kaikille PMK:n tuotteista kiinnostuneille. Ja osoite on: Pohjoinen Esplanadikatu 23, puhelin 66 58 79.

Nämäkin PMK-tuotteita

PMK-tuotteisiin kuuluu taloustekstiilejä, muotikankaita, sisustustekstiilejä, ulkoilu- ja työpukukankaita, paita- ja alusvaatekankaita, teollisuuden erikoiskankaita, teltta-, markiisi ja rantatuolikankaita, froteita. Erilaiset kappaletavarat, kuten nenäliinat, pöytä-, pyyhe- ja vuodeliinat kuuluvat nekin PMK:n monipuolisen tuotannon piiriin, samoin erilaiset käsityölangat.

Valittamista?

Mikäli ette ole tyytyväinen ostamaanne PMK-tuotteeseen, esittäkää valituksenne tuotteen myyneelle kauppiaalle — hän hoitaa asiaa eteenpäin! Ellei toimenpide tuota tuloksia, osoittakaa valitus suoraan PMK:lle, Tampere, Erkkilänkatu 11.

RAAKA-AINEET

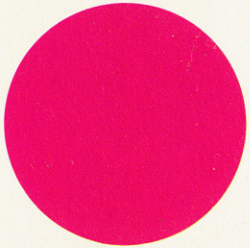

Puuvilla

Puuvilla on edelleen tärkein tekstiiliraaka-aine. Tämä johtuu sen monista hyvistä ominaisuuksista kuten lujuudesta, pesukelpoisuudesta, vedenimemiskyvystä, kehräytyvyydestä, värjäytyvyydestä, miellyttävästä tunnusta ja kiillosta sekä soveltuvuudesta erilaisiin viimeistelyihin ja käyttötarkoituksiin.

Puuvilla on huokea raaka-aine, joskin tekokuidut ovat vähitellen kaventaneet sen etumatkaa taloudellisimpana kuituna. Toisaalta on puuvillan käyttö sekoitekankaissa jatkuvasti lisääntynyt, koska se monipuolisuutensa takia sopivasti täydentää tekokuitujen ominaisuuksia ja lisää siten niiden käyttömahdollisuuksia. Toisaalta tekokuitujen käyttö puuvillan yhteydessä parantaa ja tuo kokonaan uusia ominaisuuksia puuvillatyyppisille kankaille.

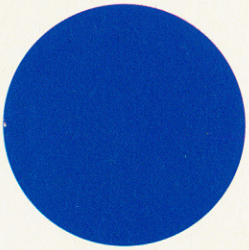

Eri puuvillalaadut eroavat suuresti toisistaan. Suomessa käytetään pääasiassa suhteellisen korkealuokkaisia venäläisiä ja amerikkalaisia laatuja. Erikoisen kauniiden ja sileäpintaisten tuotteiden valmistuksessa käytetään kammattua puuvillaa — arvokkaimmissa laaduissa pitkäkuituista egyptiläistä puuvillaa.

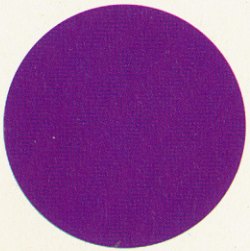

Raion

Raion on puuvillan jälkeen yleisin kuitu. Se on lisäksi kotimainen raaka-aine. Selluloosakuituna raion sopii erikoisen hyvin sekoitettavaksi puuvillan kanssa. Varsinkin pesuartikkeleissa — lakanoissa, pyyheliinoissa yms. — saavutetaan raionsekoitekankaita käyttämällä tiettyjä etuja: puhtaampi, tasaisempi ja pehmeämpi pinta. Määrätyissä tapauksissa raion parantaa puuvillakankaan ominaisuuksia huomattavasti.

Tavallisimmat sekoitesuhteet ovat 84 % puuvillaa / 16 % raionia ja 67 % puuvillaa / 33 % raionia. Nämä seokset esiintyvät PMK:n tuotteissa rinnan täyspuuvillan kanssa. Kaikkien kohdalla pätevät samat pesuohjeet, mikäli kankaat ovat samalla tavalla viimeisteltyjä.

Kilpailu synteettisten kuitujen kanssa on johtanut uusien viimeistysmenetelmien kehittämiseen. Erikoisesti puuvillan siliävyysominaisuuksia on voitu huomattavasti parantaa. Siliäviä puuvilla- ja raionkankaita sekä muita tekokuitu- ja tekokuitusekoite-

kankaita ei pidä huuhdeltaessa vääntää, vaan ne ripustetaan kuivumaan vettä valuvina. Poikkeuksen muodostavat sellaiset painetut kankaat, joissa valkoisella pohjalla on voimakkaita kuvioita. Mahdollisen värivuodon takia näihin suositellaan lyhyttä linkoamista tai puristamista sekä nopeata kuivattamista. Tällöin tuote voi vaatia kevyen silityksen.

Verho- ja sisustuskankaina sekä leninkimateriaalina ovat **100-prosenttiset raionkankaat** saavuttaneet suuren suosion hyvän laskeutuvuutensa ja hengittävyytensä ansiosta. PMK:n raionkankaat ja pääasiassa raionia sisältävät tuotteet varustetaan **violetilla pakkaetiketillä.** Niiden kokoomus ilmenee hinnastosta.

Edellä on käsitelty lähinnä katkotusta raionista (raionvillasta) valmistettuja tuotteita. PMK:n raionsilkkikankaat samoin kuin muut jatkokuituisista aineista valmistetut kankaat markkinoidaan **mustalla etiketillä** varustettuina. Niiden kokoomus ilmenee PMK:n hinnastosta.

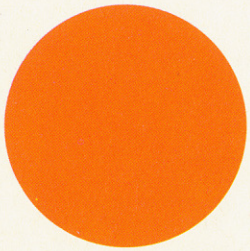

Synteettiset kuidut

Synteettiset kuidut ovat uuden aikakauden tuotteita. Niiden tärkein ominaisuus on hyvä siliävyys ja tästä johtuva helppohoitoisuus. Synteettisistä kuiduista valmistetut kankaat on pestävä hellävaroen, silitys voidaan usein jättää kokonaan suorittamatta. Pesussa ja silityksessä on tarkoin noudatettava annettuja hoito-ohjeita etenkin lämpötilan suhteen. Vaatteiden valmistukseen synteettiset kuidut sopivat parhaiten luonnonkuitu- ja raionsekoitteina. Niissä kuitujen sähköisyys vähenee, vedenimemiskyky ja hengittävyys paranevat ja vaatekappale tulee miellyttävämmäksi käyttää.

Polyesterisekoitekankaita ovat esim. Dio-laadut sekä Teri- ja Terylene-kankaat. Akryylisekoitekankaita ovat mm. Akri ja Dralon-kankaat. Verhokankaissa käytetään myös 100-prosenttista akryylikuitua. Edellä mainittuja synteettisiä kuituja sisältävissä kankaissa on **oranssinvärinen pakkaetiketti,** johon on merkitty myös raaka-ainekokoomus.

Tekokuidut ja uudet viimeistysmenetelmät ovat tehneet vaatetuksemme monipuolisemmaksi ja käytännöllisemmäksi sekä rikastuttaneet kotiamme uusilla sisustuskankailla. Samalla on kuitenkin **hoito-ohjeiden tarve** lisääntynyt. PMK on jo monen vuoden ajan antanut valmistamoasiakkailleen tavaraselostetietoja helpottaakseen heidän työtään.

Vaikeampi kysymys on vähittäismyyjien ja kuluttajien informointi. Heidän avukseen on hinnastoon sisällytetty paljon tietoja oikeista pesumenetelmistä, raaka-ainekokoomuksesta (tekokuitukankaissa) ja viimeistyksistä. Tuonnempana selostetaan, kuinka myyjä voi pakkaetiketin värin perusteella päätellä, mitä pesu- ja silityslämpötilaa kulloinkin voi kuluttajalle suositella.

Esimerkkejä raaka-ainekokoomuksen merkitsemisestä: raion/ puuvilla, polyesteri/ raion. Mikäli kankaassa on useampaa kuitulajia, ne ilmoitetaan suuruusjärjestyksessä. Täyspuuvillalaadut ja vähintään 84 % puuvillaa sisältävät tuotteet ovat ilman raaka-ainemerkintää.

VIIMEISTYSMENETELMIÄ

Nykyaikainen tekniikka on kehittänyt uusia viimeistysmenetelmiä, jotka parantavat ratkaisevasti kankaiden ominaisuuksia ja ulkonäköä. PMK:n kankaissa käytetään jäljempänä esiteltäviä viimeistysmenetelmiä.

Impregnointi

Impregnointi eli kyllästys on yleisnimitys, joka käsittää joukon menetelmiä, joilla kangas kyllästetään vettä, likaa, hometta, tulta tms. vastaan. Tähän ryhmään kuuluvat tavallaan kaikki hartsikäsitellyt kankaat. Yleisimmin impregnoinnista puhutaan kuitenkin ulkoilukankaiden yhteydessä. Tällöin erotamme kaksi viimeistystapaa, »vettahylkivän» ja »kestokyllästetyn». Näistä jälkimmäinen kestää vesipesua.

Merserointi

Merserointi, jota on käytetty jo yli sadan vuoden ajan, elää jälleen renessanssiaan. Merseroinnin avulla kankaan väreihin saadaan enemmän hohtoa ja syvyyttä. Tuotetta käsitellään väkevässä, kylmässä natronlipeässä samalla kun sitä venytetään.Merserointi lisää kankaan lujuutta ja kiiltoa: värit tulevat etenkin vaaleissa ja kirkkaissa sävyissä puhtaamiksi.

Sanfor

Sanfor-menetelmä on mekaaninen kutistamismenetelmä, jossa puuvillakangas puristetaan kokoon liikkuvan, joustavan huovan avulla. Sanfor-merkillä varustettujen tuotteiden kutistumattomuuteen voi luottaa, sillä niiden valmistusta tarkkaillaan jatkuvasti. Liian voimakasta pesua ja erikoisesti lipeän käyttöä on kuitenkin vältettävä, koska kankaan ja vaatteen mitat eivät koskaan ole samalla tavoin kiinteitä kuin esim. peltikappaleen. Ompeluvaiheessa on varottava venyttämästä kangasta. Mikäli Sanfor-tuote on oikein ommeltu ja pestään sekä silitetään asiaankuuluvalla tavalla, ei merkittävää kutistumista pääse syntymään. Raskaista twill-sidoksisista kankaista valmistetut työvaatteet joutuvat yleensä niin voimakkaaseen pesuun, ettei kutistumista voida kokonaan välttää. On myös todettu, että kuivausrumpu on ainakin yhtä suuri tekijä haalarien kutistajana kuin pesun voimakkuus, näin ainakin silloin kun haalarit jätetään rumpuun kunnes ne ovat täysin kuivat. Tällöin päästään ikävistä yllätyksistä ostamalla alun alkaen numeroa suurempi koko tai pesettämällä puku kemiallisesti.

Sanfor-Plus

Sanfor-Plus-kangas on siliäväksi viimeistelty Sanfor-kangas, jonka siliävyys, lujuus ja kutistumattomuus täyttävät tarkoin määrätyt kansainväliset normit.

Scotchgard

Scotchgard — tahroja hylkivä puuvilla. Scotchgard on tahransuoja-aine, jolla kankaat saadaan tahroja hylkiviksi. Useimmat scotchgard-kankaan kanssa kosketuksiin joutuvat nesteet käyttäytyvät kuin kankaalle kaadettu elohopea. Ne muodostuvat pisaroiksi, jotka on helppo poistaa kankaalta ilman että ne jättävät sille jälkeä. Tahransuoja-aine asettuu ohuena suojakalvona kankaan jokaisen kuidun pintaan, joten kankaan hengityskyky säilyy. Scotchgard-käsitelty kangas ei eroa sanottavasti tavallisesta käsittelemättömästä kankaasta ulkonäkönsä tai rakenteensa puolesta.

Siliävyyskäsittely

Siliävät kankaat. Viimeisteltäessä puuvillakankaita siliäviksi kostutetaan kangas erityisillä tekohartseilla, jotka tunkeutuvat kuituihin. Seuraavassa paahtovaiheessa tekohartsimolekyylit korkean lämpötilan vaikutuksesta reagoivat keskenään ja osittain myös puuvillan selluloosamolekyylien kanssa muodostaen pitkiä ketjumolekyylejä ja poikittaissidoksia. Tämän käsittelyn jälkeen puuvillakuiduissa olevat kerrokset eivät pääse liukumaan toisiinsa nähden, vaan kuitu on tullut kimmoisaksi. Kun sitä rypistetään, se palautuu alkuperäiseen tilaansa hartsin antaman »muistin» ansiosta. Useimmiten riittää kevyt silitys haalealla raudalla (kts. pesuohjeet). Hartsikäsittely, joka tekee kankaan hyvin helppohoitoiseksi, vähentää samalla jonkin verran kankaan lujuutta. Tämä on hyvä ottaa huomioon valittaessa kankaita eri käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi hyvin tiukkoihin ja lujuutta vaativiin ulkoiluhousuihin ei suositella ohuita hartsikäsiteltyjä laatuja. Siliävyyskäsittelyn kangasta heikentävän vaikutuksen eliminoimiseksi pyritään jatkuvasti kehittämään tehokkaita menetelmiä.

Teb-x-cel

Teb-x-cel — kuitukimmoinen puuvilla. Teb-x-cel on usein pestäviä puuvillatekstiilejä kuten paitoja ja puseroita varten kehitetty viimeistysmenetelmä, joka tekee kankaan siliäväksi. Vaatekappale ripustetaan vettävaluvana vaatepuulle kuivumaan, jonka jälkeen se on käyttövalmis silittämättä. Kuumentaminen 80—85 asteeseen riittää pitämään paidan puhtaana ja valkoisena. Keittämistä olisi vältettävä, koska kaulusten ja kalvosimien kovikkeet saattavat keittäessä vioittua.

Permanent Press

Permanent Press — PP — eli kestoprässättyjä asusteita valmistetaan puuvillan ja tekokuitujen sekoituskankaista. Tässä viimeistyksessä kangas hartsikäsitellään. Ommellun kankaan lopullinen muotoilu tapahtuu valmisvaatetehtaassa. Tällöin kaikki laskokset ja muotosaumat jäävät tuotteeseen pysyvästi ja säilyvät oikealla tavalla suoritetun pesun jälkeenkin. PP-viimeistellyn tuotteen pesussa on käytettävä runsaasti vettä, pesulämpötila 30—40°, pesuaika 4—6 min. Suuria lämmönvaihteluita on vältettävä. Vaate ripustetaan vettävaluvana luonnolliseen asentoonsa kuivumaan. Tarvittaessa silitetään kostean liinan läpi, silityslämpö korkeintaan 120°

KOTIOMPELUOHJEITA JERSEYTRIKOOLLE

— Käyttäkää saumauksissa ehdottomasti joustavaa ommelta.
— Ommelkaa mieluimmin ns. kaksoisautomaatilla tai koneella, jonka ohjelmaan kuuluu kolmiaskel siksak.
— Valitkaa ohut pallo- tai teräväkärkinen neula (n:o 70 = Singer 10)
— Parhaan tuloksen saatte käyttämällä sekä ylä- että alalankana joko Ydinlankaa n:o 120 tai Ruusulankaa n:o 45.
— Ommelmallin tulee olla mahdollisimman joustava. Esimerkiksi jokin seuraavista tai näitä vastaava malli sopii.

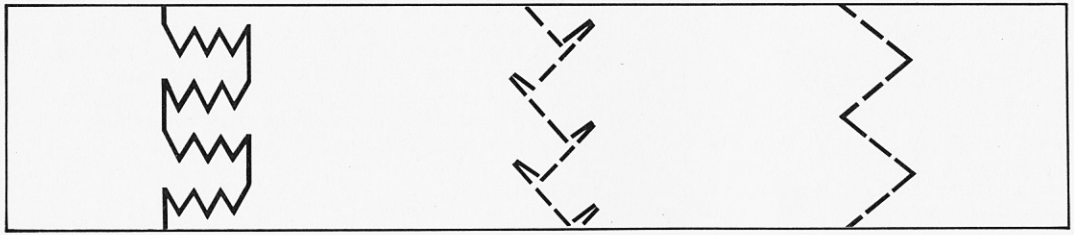

— Säätäkää alalangan jännitys niin, että puolakotelo täysine puolineen jaksaa painollaan vetää kotelosta pujotetun langan ulos, kun pidätte kädellänne kiinni langasta ja heilautatte kättä kevyesti alas ja ylös.
— Säätäkää tämän jälkeen ylälangan jännitys niin, että ylä- ja alalangan risteyskohta jää ommeltavien kappaleitten väliin.
— Käyttäkää olkasaumoissa tukinauhaa ryhdin säilyttämiseksi. Nauhaa on hyvä käyttää myös sisäänotoissa.
Kaikkia saumoja ommellessanne voitte ottaa avuksi kankaan nurjalle puolelle liimattavan teippinauhan, joka ommeltaessa on siis tallaa (jalkaa) vasten.
— Käyttäkää napillisia asuja ommellessanne liimavälilinoja ehdottomasti niin nappirivin puoleisessa kuin napinläpiosassakin. Suositeltavinta on kuitenkin käyttää vetoketjuja, jotka voitte kiinnittää joko suoralla ompeleella harvahkoa tikkiä käyttäen tai käsin ompelemalla. Myös stanssaamalla kiinnitettävät painonapit sopivat.
— Parhaiten ompelu kuitenkin onnistuu erikoiskoneella, kuten kolmilankaisella saumauskoneella tai varmuustikkikoneella.

TAHRANPOISTON AAPINEN

● Poista tahra heti tuoreeltaan silloin kun se vain on mahdollista.

● Kokeile ensin tahranpoistoainetta esim. saumanvaraan tai tilkkuun. Älä unohda, että vesikin voi tuottaa yllätyksen.

● Valkopesussa tahrat yleensä häviävät. Metalli- ja valkuaistahrat kaipaavat tällöinkin erikoiskäsittelyn (metallisuolat, veri, suklaa, maito . . .)

Tahroja poistaessasi voit pääasiassa menetellä kahdella tavalla
— tahrakohta upotetaan liuottavaan nesteeseen
— tahranpoistoainetta käyttäen tahra siirretään imevään aineeseen (pehmeä valkea kangas, talkki, imupaperi, selluloosavanu, perunajauhot . . .)
Kaavi tai harjaa ensimmäiseksi tahrakohta huolella.
Paina kankaan tahrapuoli alustaa vasten.
Ala poistaminen kostuttamalla tahrakohtaa puhdistusaineella muutaman sentin alueelta tahrakohdan ympäriltä ja etene keskustaa kohti.
Älä hankaa tahrakohtaa. Yritä liuottaa se tekstiilistä pois.
Silitä, höyrytä tai prässää puhdistettu tahran kohta.

Pidä tahranpoistoaineet poissa lasten ulottuvilta.
Kaikkiin tahroihin sopivaa yleispoistoainetta ei ole. Myynnissä olevat tahranpoistovalmisteet ovat melko rajallisia vaikutusteholtaan, mutta esim. matkalla hyvänä apuna.
Kokeile aluksi aina mietoja aineita. Niillä saa usein tahran lähtemään eivätkä ne vaurioita kangasta.

Tuntematon tahra

saattaa olla helposti tunnistettavissa. Pehmeä, tumma ja hieman läpikuultava tahra on yleensä rasvaa. Kerma, maito ja jäätelö sen sijaan jättävät vaalean tahran. Haju ja tahmeus paljastavat pihkan, pien ja konerasvan. Läpinäkymättömät kovat tahrat ovat sokeria. Muitten tahrojen tunnistaminen esim. väristä on monesti mahdollista.
Tahran tunnistaminen ei tarkoita sitä, että tahra olisi helppo poistaa: häivyttää, siirtää toiseen alustaan tai liuottaa pois. Varsinkin arat, kalliit kangaslaadut, vaatteet, joitten materiaalista ei ole tietoa, kannattaa lähettää asiantuntijoitten lähinnä pesulaitosten käsiteltäviksi.

TAHRA	SEN POISTAMINEN
aniliiniväri	sprii
asfaltti	White Spirit, mieto ammoniakki-saippuavesi
hiilipaperi	trikloretyleeni, haalea saippuavesi
hikitahrat	peitetään suola-vesipastalla muutamaksi tunniksi. Värjäämätön kangas valkaistaan sen jälkeen vetysuperoksidilla tai jollain muulla valkaisuaineella.
hiusvesi, pomada	White Spirit, haalea ammoniakki-saippuavesi
home	valkaisu, pesu
hunaja	sylki
huonekalujen kiilloitusaine	trikloretyleeni, haalea saippuavesi tai sprii
huulipuna	trikloretyleeni, haalea vesi tai White Spirit, sprii, oksaalietikka-happoliuos, saippuavesi
ihovoide	White Spirit tai trikloretyleeni
jäätelö	vesi, entsyymipesu
kaakao	ensin kylmä, sitten lämmin vesi, vanhat tahrat pehmitetään glyserolilla
kahvi, kermaton	lämmin vesi
kahvi, kerman kanssa	ensin kylmä, sitten lämmin vesi, vanhat tahrat pehmitetään glyserolilla
kalanmaksaöljy	White Spirit tai trikloretyleeni ja lämmin saippuavesi
karamelliväri	haalea vesi, sitruunahappoliuos tai sprii
kenkävoide	White Spirit, sprii, mieto ammoniakkisaippuavesi
kerma, maito	haalea ammoniakkisaippuavesi
ketchup	haalea ammoniakkisaippuavesi
kuulakärkikynä	sprii, haalea ammoniakkivesi
kynsilakka	asetoni, sprii tai oksaalietikka-happoliuos. Ei asetonia synteettisesti värjättyihin kankaisiin.
kärpäsenlika	sprii tai ammoniakkisaippualiuos
lakkaväri	trikloretyleeni, White Spirit
lakritsi	vesi
likööri, punssi	haalea ammoniakkisaippuavesi
linnun ulostus	vesi, etikkahappoliuos
majoneesi, salaattikastikkeet	White Spirit, ammoniakkisaippuavesi tai haalea vesi ja trikloretyleeni
marjat ja hedelmät	kiehuva vesi, ammoniakkisaippualiuos, valkaisu vetysuperoksidilla
mehu	haalea vesi, oksaalietikkahappoliuos, sprii
munankeltuainen	haalea saippuavesi tai ammoniakkisaippuavesi
munanvalkuainen	kylmä vesi, laimea saippuavesi, entsyymipesu

TAHRA	SEN POISTAMINEN
muste	lämmin vesi, sen lisäksi vuorotellen oksaalietikkahappoliuosta ja ammoniakkisaippuavettä
oksennus	haalea vesi, ammoniakki
olut	haalea vesi
paistinrasva	trikloretyleeni, haalea vesi tai White Spirit ja saippuavesi
pihka	trikloretyleeni, haalea saippuavesi tai sprii
punaviini	ensin kylmää, sitten lämmintä vettä jonka jälkeen pesu ammoniakkisaippuavedellä. Vanhat tahrat: menetellään ensin kuten edellä, sen jälkeen käsittely spriillä ja oksaalietikkahappoliuoksella. Valkopesun voi kirkastaa vetysuperoksidilla.
puuteri, nestemäinen	haalea saippuavesi, trikloretyleeni tai sprii
puuteri, kiinteä	puhdista pölynimurilla tai harjalla tai haalealla saippuavedellä
rasva	White Spirit tai trikloretyleeni ja lämmin saippuavesi
ruoho	sprii, sen jälkeen ammoniakkisaippuavesi, valkopesu kirkastetaan vetysuperoksidilla
ruoste	ruostesuola (= kaliumbioksalaatti) kiteitä pannaan tahralle, kuumaa vettä tiputetaan päälle, pestään puolen tunnin kuluttua
sinappi	mieto ammoniakkisaippuavesi
stearíini	raaputus pois ja silitys imupaperin läpi, jäljelle jäänyt tahra poistetaan trikloretyleenillä.
suklaa	kylmä vesi, valkaisu vetysuperoksidilla, vanhat tahrat pehmitetään glyserolilla
tee	sitruunahappoliuos
terva	pehmitetään glyserolilla, poistetaan trikloretyleenillä
tomaatti	sylki
veri	ensin kylmä vesi, sitten haalea ammoniakkisaippuavesi, entsyymipesu
virvoitusjuomat yms.	haalea ammoniakkisaippuavesi
voi	trikloretyleeni ja haalea saippuavesi tai White Spirit
väriliitu	White Spirit, sprii, haalea ammoniakkisaippuavesi, valkaisu
värinauha	White Spirit, sprii
öljyväri	White Spirit, haalea ammoniakkisaippuavesi

Lähde: Kotiliesi, tahranpoiston aapinen.

TAHRANPOISTOAINEITA

sprii = talousprii, metanol	tulenarka	
White Spirit = kristalliöljy, lakkabensiini		
ammoniakki		myrkyllinen
trikloretyleeni	tulenarka	myrkyllinen
vetysuperoksidi		
oksaalietikkahappo		
oksaalihappo		
glyserol		
sitruunahappo		
asetoni	tulenarka	myrkyllinen
ruostesuola = kaliumbioksalaatti		

Kaikkia saa rohdoskaupoista ja apteekeista

YLEISET HOITO-OHJEET

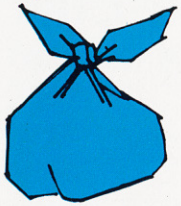

Pyykin säilytys

Likaisen pyykin pitkäaikainen säilytys heikentää kuitumateriaalia. Lisäksi hapettuessaan lika sitoutuu kuituihin tiukemmin ja sen irroittamiseen vaaditaan kovempi pesu, mikä luonnollisesti kuluttaa ja heikentää kangasta usein enemmän kuin varsinainen käyttö.

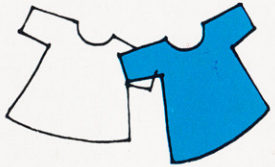

Lajitteleminen

Ennen pesua vaatteet lajitellaan kuitulajien, likaisuuden ja pesutavan mukaan eri ryhmiin. Valkoiset ja värilliset vaatteet pestään aina erillään.

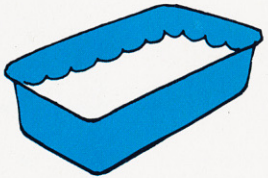

Liotus

Mikäli haluatte liottaa, käyttäkää runsaasti kylmää vettä, vähintään 10—15 l vaatekiloa kohden. Jos liotettaessa käytetään pesuainetta, se lisätään veteen ennen vaatteita huolellisesti liuotettuna, koska muuten voivat parhaatkin värit vuotaa. Liotukseen suositellaan kuitenkin lähinnä uusia entsyymisisisälteisiä liotusaineita, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi varsinkin valkuais- ja rasvatahrojen poistamisessa. Voimakasvärisiä vaaleapohjaisia tuotteita ei saa liottaa, koska liotus saattaa saada aikaan värien valumisen.

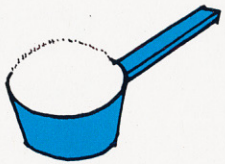

Vesipesu

Noudattakaa aina pesuaineen annostelussa pakkauksessa olevaa ohjetta.

MITÄ JA MITEN PESTÄÄN

	PESUTAPA	PESUAINE	TEKSTIILIT
VALKOPESU	Padassa: 90—100°. Enintään 15 min. Vaatteita on liikuteltava pesun aikana. Koneessa: 85—95°. Enintään 15 min. Seuratkaa koneen ohjetta.	Valkopesuaine tai saippua.	Puuvillainen tai puuvillaraionsekoitteinen valkotavara: lakanat, pyyheliinat, nenäliinat.
		Huom! Älkää keittäkö valkoisia paitoja! Kauluksen kovikkeet menevät keitettäessä nopeasti pilalle. Siliäviksi viimeistellyt puuvillatuotteet pestään kirjopesuna (60°). Katsokaa tarkoin pesuohjeiden lämpötilat varsinkin paitojen osalta, joissa hoito-ohje on tavallisesti kauluksen sisäpinnalla niskan puolella.	
KIRJOPESU	Enintään 60° Enintään 15 min. Koneessa: Enintään 60° Enintään 10 min. Seuratkaa koneen ohjetta.	Kirjopesuaine tai saippua.	Yleensä siliävät ja värilliset puuvillatuotteet, raiontuotteet sekä polyesterikuituja sisältävät tuotteet.
HIENOPESU	Käsin: Mahdollisimman lyhyessä ajassa 30—40°. Pyykkiä ei saa hieroa eikä vääntää. Koneessa: Seuratkaa koneen ohjetta, mikäli koneen ohjelmaan sisältyy hienopesu.	Saippuahiutaleet, saippua tai hienopesuaine.	Asetaattisilkki- ja nylonsekoitekankaat, akryylituotteet sekä muut arat tekstiilit, myös permanent press -tuotteet.

HUUHTELEMINEN JA KUIVATUS

Käyttäkää ensimmäisessä huuhtelussa mieluimmin samanlämpöistä vettä kuin pesussa. Etenkin polyester- ja sekoitekankaissa tämä on tärkeää rypistymisen estämiseksi. Seuraavissa voi veden lämpötilaa asteittain alentaa. Toistakaa huuhtelu riittävän monta kertaa. Tavallisista puuvillatuotteista liika vesi poistetaan käsin vääntämällä, puristimella tai lingolla. Siliävistä kankaista tai synteettisten kuitujen sekoitekankaista valmistetut vaatteet ripustetaan kuivumaan vettävaluvina. Värilliset vaatteet pidetään kosteina erillään muista vaatteista, koska värit saattavat vuotaa. Jos kysymyksessä on voimakasvärinen valkopohjainen kangas, suositellaan lyhytaikaista linkoamista tai puristamista sekä nopeaa kuivaamista. Tällöin vaate vaatii kevyen silityksen mitä ei yleensä vaatetta vettävaluvana kuivattaessa tarvita.
Hienopestyt tuotteet on paras kuivata pyyhkeelle levitettynä. Tekokuitukankaat voidaan kuivata ripustettuina ulkona varjossa.

SILITYS

Puuvilla- ja puuvilla/raiontuotteita silitettäessä on raudan lämpötila **200**°. Puuvillakangas siliää parhaiten kosteana. Jos vaatteessa on paksuja saumoja, se silitetään kiillon välttämiseksi kostean silitysliinan läpi. Jos silitysraudassa silitys-lämpötila on merkitty säätönappulaan vain pisteillä, vastaa tätä lämpötilaa kolme pistettä.

Raiontuotteita ja polyestersekoitekankaita silitettäessä käytetään **150**° lämpötilaa. Vaate silitetään kosteana tai kostean silitysliinan läpi kankaan laadusta riippuen. Esim. Diolen, Raion, Raionsilkki, Tergal, Terylene, Tetoron, Trevira. Jos silitysraudan säätönappulan yhteyteen lämpötila on merkitty pisteillä, vastaa tämä lämpötila kahta pistettä.

Polyamidituotteet sekä asetaatti- ja akryylikuitua (orlon ja dralon) sisältävät tuotteet eivät kestä korkeampaa silityslämpötilaa kuin **120**°. Vaate silitetään kuivana ja nopeasti sekä mieluummin nurjalta puolelta.
Esim. Akri, Dralon, Mewlon, Nylon, Orlon, Tricella, Trilon, Vinylon.
Jos silitysraudan säätönappulan yhteydessä lämpötila on merkitty vain pisteillä, vastaa tämä lämpötila yhtä pistettä.

ERIKOISPESUOHJEITA

Akri-tuotteet

Akrikankaat ovat tunnultaan miellyttävän pehmeitä, ne ovat lujia ja helppohoitoisia.
Akrikangas puhdistuu helposti, pesuveden lämpötilaksi riittää 40°C. Pesu suoritetaan väljässä pesuliemessä, pesukoneeseen ei pidä panna enempää pestävää tavaraa kuin puolet pesukoneen valmistajan suosittamasta määrästä. Vaatteen tulee »uida» pesuliemessä. Pesun jälkeen vaate ripustetaan läpimärkänä kuivumaan ja katsotaan että vaate riippuu sileänä.
Linkoamisessa muodostuu helposti ryppyjä, jos linkoamista jatketaan liian kauan. Varminta on jättää linkoaminen pois. Missään tapauksessa vaatetta ei saa vääntää. Kun vaate on kuivunut, se on yleensä niin sileä, ettei silitystä tarvita. Jos on pakko silittää, käytetään haaleata rautaa.

Froteet

Frotee on pestävä huolellisesti ja hellävaraisesti. Värillistä froteeta **ei** missään tapauksessa **saa liottaa,** sillä varsinkin voimakasvärisistä valkopohjaisista froteista liukenee ensimmäisessä pesussa irtonaista väriainetta veteen ja tällöin valkoinen pohja voi värjäytyä. Myös tummat froteet pestään aina erikseen, koska parhaimmatkin väriaineet saattavat vuotaa pesussa.
Frotee pestään runsaassa vedessä. Pesuveden lämpötila saa olla korkeintaan 60°C. Voimakasta pesuainetta on vältettävä. Valkaisuaineitten käyttö on yleensä sallittu vain valkotavaralle, ja niitä on käytettävä varoen ja laimennettuina. Valkopohjaisia painettuja froteita ei myöskään pesuvettä vaihdettaessa saa »seisottaa» märkinä, sillä väriaine saattaa tarttua valkoiseen pohjaan. Lopuksi huuhdellaan huolellisesti useassa vedessä.
Froteen annetaan kuivua vapaasti. Silitystä ja mankelointia ei suositella, koska ne rumentavat ja vahingoittavat helposti tuotetta. Jos silmu venyy tai rikkoutuu, se leikataan varovasti pois läheltä froteen pintaa.

Vakosametti

Vakosametista valmistettuja vaatteita voi helposti pestä käsin. Käyttäkää hienopesuainetta ja noudattakaa hienopesuohjetta. Kovaa hieromista ja vääntämistä on vältettävä. Vaatetta puserrellaan niin, että vesi painuu kankaan läpi. Huuhdellaan huolellisesti. Vesi puserretaan vaatteesta. Vaate suoristetaan pöydälle ja harjataan märkänä nukan suuntaisesti. Kuivataan mahdollisimman sileänä. Harjaus toistetaan kuivumisen jälkeen.
Kemiallista pesua suositellaan suurille, kalliille sekä vuoritetuille tuotteille.
Vakosamettinen tuote silitetään nurjalta puolelta pehmeällä alustalla kostean silitysliinan läpi. Silitystä jatketaan, kunnes kangas on kuiva. Lopuksi harjataan oikealta puolelta nukan suuntaan.

MIESTEN PAITA

Helppohoitoisuus on eräs miesten paitojen tärkeimmistä vaateista. Nykyään ei paitoja käytännöllisesti katsoen tarvitse juuri silittääkään. Helppohoitoisuutensa ansiosta etenkin hartsikäsitellyt puuvilla- ja sekoitekankaat ovat suosittuja miesten paitamateriaaleina.
Paitoja ei saa pitää likaisiksi. Päivän parin jälkeen paita on vaihdettava ja pestävä, mikäli mahdollista, välittömästi. Jos paita joutuu odottelemaan likaisena pesua, lika tunkeutuu varsinkin sekoitekankaissa tekokuitujen sähköisyyden takia yhä syvemmälle kuituihin, ja pinta alkaa harmaantua.

Paitojen pesussa on oltava huolellinen. Usein paita **virheellisesti pestään liian kuumassa vedessä** ja heti pesun jälkeen huuhdotaan liian kylmässä vedessä. Vieläpä paita lingotaan tai väännetään huuhtelukertojen välillä.

Pesuohje:

Paitaa liotetaan 2—4 tuntia kylmässä tai haaleassa vedessä. Entsyymiliotusainepakkauksissa esitettyjä ohjeita on syytä noudattaa. Pahimmin likaantuneita paidan osia — kuten kaulusta ja kalvosimia — voi tässä vaiheessa tai pesun jälkeen hangata saippuoidulla helmalla tai erittäin pehmeällä harjalla.

Ellei pesuveden lämpötilaa ole etiketissä mainittu, ei se yleensä saa nousta yli 40° C:n eikä hartsikäsitellyissä puuvillakankaissa yli 60° C:n. Paita pestään runsaassa vedessä. Pesuaine annostellaan pesuainepakkauksen ohjeiden mukaan. Saippuapohjaisia pesuaineita suositetaan. Huuhdellaan runsaassa vedessä useita kertoja. **Huuhteluveden lämpötilaa alennetaan asteittain.** Lämpimästä pesuvedestä ei paitaa saa siirtää kylmään veteen, tällöin syntyy helposti ryppyjä kankaaseen. Paita nostetaan vettävaluvana vaatepuulle, kaulukset ja mahdollisesti syntyneet rypyt oiotaan. Ylin nappi kiinnitetään — näin kaulus saa oikean muotonsa. **Missään pesuvaiheessa ei paitaa saa vääntää eikä lingota.** Erittäin nirsojen herrojen paitaa voi tarvittaessa silittää haalealla raudalla.

Värilliset lakanat

Jos pyykkiä halutaan liottaa, on parasta liuottaa pesupulveri huolellisesti liotusveteen ennen kuin siihen pannaan pyykki. Näin ei pyykin poimuihin pääse syntymään paikallisia pesuaineen yliväkevyyksiä, jotka voivat aiheuttaa epätasaisuuksia väreissä. Valkopyykkiä ja värillisiä vaatteita ei pitäisi liottaa eikä pestä yhdessä. Ainakaan ensimmäisellä pesukerralla ei värillistä lakanaa saisi panna valkopyykin joukkoon, sillä värjätystä vaatteesta saattaa ensipesussa lähteä irtoväriä pesuliemeen, vaikka tuote onkin valmistusvaiheessa tarkistettu huolellisesti. Olisi noudatettava aina pesuainepaketissa olevia pesuohjeita. Varminta olisi pestä värjätyt lakanat samalla tavalla kuin kirjopyykki eli 60° C:ssa. Nykyiset pesuaineet ovat niin tehokkaita, että tämä lämpötila riittää likaisillekin lakanoille. Pesuaineen liian runsas käyttö ei paranna tulosta, mutta voi sen sijaan vahingoittaa värejä ja heikentää kuitua.

Pesuaineet, joissa on vähän tai ei ollenkaan valkaisuaineita ja optisia kirkasteita, sopivat parhaiten värillisille lakanoille. Pesuaineen ominaisuudet selviävät tavaraselosteesta.

VÄRILLISTEN LIINAVAATTEIDEN PESETTÄMINEN YKSINKERTAISTUU

Värillisten liinavaatteiden kohdalla on eri pesuloiden hinnoittelu vaihdellut melkoisesti. Yksi on laskuttanut ne kappalepesuna, toinen kirjopesuna ja kolmas valkopesuna. Tilanteen korjaamiseksi ovat PMK ja Suomen Pesuteollisuusliitto käyneet jo pitkään neuvotteluja. Nyt Suomen Pesuteollisuusliitto on koepesujen perusteella ilmoittanut olevansa valmis poistamaan lisäveloituksen PMK:n markkinoimista värillisistä lakanoista. Tämä edellyttää kuitenkin, että värien ehdoton laitospesun kestävyys valkopesussa 85°C lämpötilassa taataan ja että lakanat ovat helposti tunnistettavissa. Tähän astihan pesumerkintä on jäänyt tavaraselosteen mukana joko pakkaan tai valmiin tuotteen pakkaukseen.

Suomalaiset puuvillatehtaat ovat nyt päättäneet ottaa käyttöön uuden merkinnän, joka on samalla sekä pesuohje että takuu värien pitävyydestä. Kaikki PMK:n värilliset lakanat ja tyynyliinat, joille voidaan taata värien kestävyys 85°C:ssa, merkitään värillisellä langalla. Lanka kudotaan kankaan toiseen reunaan. Niihin valmiisiin tuotteisiin, joissa merkkilanka joutuu esim. sauman sisälle, ommellaan pieni »valkopesu 85°C»-merkinnällä varustettu kangaslappu.

LAKANAN MITAT

Liian kapeat ja varsinkin liian lyhyet lakanat eivät ilahduta ketään. Lakanakangasta olisi varattava patjan pituudesta riippuen 2,70—3,00 metriä. On selvää, että jos lakanakankaat leikataan 2,50 metrin pituisiksi lakanoiksi, tulee lakanoista tarpeettoman lyhyitä ensimmäisten pesukertojen jälkeen.

Lisäksi on muistettava, että nykyiset patjat ovat keskimäärin leveämpiä ja pitempiä kuin 10 v. sitten, mikä on lisännyt lakanan kangastarvetta.
Seuraavasta taulukosta ilmenee lakanan kangasmenekki, kun lähtökohdaksi otetaan 190 cm:n tai 200 cm:n patja.

Patjan pituus	190 cm	200 cm
Patjan paksuus	2x7 cm 14 cm	2x15 cm 30 cm
Käänteet patjan alle	30 cm	30 cm
Saumavarat + käänne	12 cm	12 cm
Kutistuma	vton 30cm/18 cm vtu	vton 30 cm/20 cm vtu
Menekki	vton 276 cm vtu 264 cm	vton 302 cm vtu 292 cm

KANGASMYYJILLE

PMK:n pakkaetiketit antavat tärkeitä tietoja kankaan ominaisuuksista. Seuraava taulukko selvittää, kuinka etiketin väri, kankaan raaka-ainekokoomus ja hoito-ohjeet liittyvät toisiinsa.

PMK:N KANKAIDEN PESUOHJEET
PAKKAETIKETIN VÄRI RATKAISEE PESUTAVAN

PAKKAETIKETIN VÄRI		PESU	SILITYS
	puuvillatuotteet ja puuvilla/raionsekoitteet ilman erikoisviimeistystä	VALKOISET 95° VÄRILLISET 60°	
	siliävät tai kyllästetyt puuvillatuotteet ja puuvilla/raionsekoitteet (yli puolet puuvillaa)	60°	
	raiontuotteet ja raion/puuvillasekoitteet	60°	
	polyesterisekoitteet (diolen, terylene, trevira)	60°	
	akryylituotteet (orlon, dralon), asetaattikuitua sisältävät ja polyamidituotteet kuten nylon, perlon	40°	KUIVANA

TEKSTIILIEN HOITO-OHJEET

TSL

PESUMERKINTÄ-KAAVAN TSL 23-901 MUKAAN

Valkopesu (enint. 95°)	Kirjopesu (enint. 60°)	Hienopesu (enint. 40°)	Hienopesu (enint. 30°)	Ei vesipesua
Valkaisu kloori-pitoisella aineella sallittu				Valkaisu kloori-pitoisella aineella kielletty
Silitys kosteana lämpö enint. 200°	Silitys kosteana tai kostean liinan läpi, lämpö enint. 150°	Silitys kuivana lämpö enint. 120°		Ei silitystä
Kaikki liuottimet sallitaan	Perkloorietyleeni ja pesubensiini sallitaan	Vain pesubensiini sallitaan		Ei kuivapesua

Tavaraselosteliitto — Varudeklarationsförbundet r.y.
Eteläranta 10, Helsinki 13, puh. 66 04 42

suomalaista

PMK

laatua

OY TILGMANN AB